

УДК 336.71

Лисенок О.В.*доктор економічних наук, доцент
Національного університету харчових технологій***Пюро Б.І.***магістр**Навчально-наукового інституту економіки і управління
Національного університету харчових технологій*

УДОСКОНАЛЕННЯ СУТНОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

IMPROVING NATURE AND CLASSIFICATIONS OF CREDIT OPERATIONS OF THE BANK

АНОТАЦІЯ

Переважну частину активів банку становлять надані кредити, а процентні доходи та витрати на формування резервів під кредити є важливими чинниками прибутковості банку, що пояснює актуальність даної теми. У статті досліджуються різні погляди науковців та практиків на проблему визначення сутності економічної категорії «кредит». Здійснюється критичний аналіз та систематизація поглядів на дану проблему і за отриманими результатами подається вдосконалене визначення кредиту як економічних відносин, що виникають між суб'єктами ринку у зв'язку з передачею один одному в тимчасове користування вільних коштів на засадах зворотності, строковості та платності. За результатами дослідження наукової і практичної літератури у статті наводиться загальна класифікація кредитів, а також удосконалена класифікація банківських кредитів.

Ключові слова: кредит, натуралістична концепція, капіталотворча теорія, кредитні відносини, класифікація кредитних операцій.

АННОТАЦИЯ

В статье исследуются различные взгляды ученых и практиков на проблему определения сущности экономической категории «кредит». В частности, проанализированы подходы к трактовке понятия «кредит» в действующем банковском законодательстве Украины и профессиональной литературе, что позволило уточнить сущность этого понятия. Осуществляется критический анализ и систематизация взглядов на эту проблему и по полученным результатам подается усовершенствованное определение кредита как экономических отношений, возникающих между субъектами рынка в связи с передачей друг другу во временное пользование свободных средств на основе возвратности, срочности и платности. По результатам исследования научной и практической литературы в статье приводится общая классификация кредитов, а также усовершенствованная классификация банковских кредитов.

Ключевые слова: кредит, натуралистическая концепция, капиталотворческая теория, кредитные отношения, классификация кредитных операций.

ANNOTATION

The banking sector is the basis of the development of the domestic financial market, and its stable activity contributes to the further development of the country's economy. One of the main types of banking business, which provides the bank with the largest part of fast income, is credit operations. Granted loans represent the bulk of bank assets, and interest income and expenses on the formation of provisions for loans are important factors in the profitability of the bank. This explains the relevance of this topic. The article examines the different views of scholars and practitioners on the problem of determining the essence of the economic category "credit". Despite the number of researchers of this concept, there is a need for further studying the essence and role of the loan, as well as its place and role in the Ukrainian economy, therefore, it remains relevant to highlight different approaches to determining the credit, its role and place in the modern economy. Of Ukraine in

particular, approaches to the interpretation of the concept of "credit" in the current banking legislation of Ukraine and professional literature have been analyzed, which made it possible to clarify the essence of this concept. Critical analysis and systematization of views on this problem are being carried out, and the obtained results provide an improved definition of a loan as an economic relationship that arises between market participants in connection with the transfer to one another of the temporary use of free funds on the basis of repayment, maturity and payment. The classification of loans provided by the banking sector is explored. The role of classification of operations loans in the organization of accounting in banks and the adoption of effective managerial decisions are substantiated. According to the results of the research of scientific and practical literature, the article gives a general classification of loans, as well as an improved classification of bank loans. During the study, statistical, analytical methods and the method of synthesis and analysis.

Key words: credit, naturalistic concept, capital-making theory, credit relations, classification of credit operations.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Управління кредитною діяльністю банків є одним з основних напрямів наукових досліджень, адже кредитування завжди було й залишається пріоритетною економічною функцією банківських установ. Тому дослідження сутності та вдосконалення класифікації кредитних операцій є необхідною умовою раціональної організації кредитного процесу та зниження рівня кредитних ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Вивчення економічної літератури свідчить, що кредитна діяльність банківських установ традиційно перебуває у центрі уваги науковців та економістів і залишається чи не найбільш дослідженим розділом банківської справи. Значний внесок у розроблення питань кредитування банками зробили сучасні економісти заходу: Кристофер Ф. Блумфілд, В. Лексис, Д. Мак Нотон, Е. Рід, С.П. Роуз, Дж.Ф. Сінкі. Дослідженню теорії та практики організації кредитних відносин за умов наближення до міжнародних стандартів банківського кредитування сприяють праці вітчизняних учених-економістів: В.Л. Андрущенко, О.В. Васюренко, Я.В. Грудзевича, І.С. Гуцала, О.В. Дзюблюка, О.Т. Євтуха, Б.С. Івасіва,

Т.Т. Ковальчука, В.Д. Лагутіна, І.М. Лазепка, Б.Л. Луціва, М.І. Мируна, В.І. Міщенко, А.М. Мороза, О.М. Петрука, О.В. Пернарівського, Л.О. Примостки, М.Ф. Пуховкіної, Б.І. Пшика, М.І. Савлука. Серед російських учених слід назвати праці І.Т. Балабанова, Ю.І. Коробова, В.І. Колесникова, О.І. Лаврушина, А.І. Ольшаного, Г.С. Панової, В.В. Кисельова, В.М. Уоскіна, В.А. Челнокова та ін.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Незважаючи на значну кількість наукових праць, сьогодні не існує єдиної думки щодо сутності кредиту та класифікації кредитних операцій банків, що потребує подальших теоретичних досліджень і практичних розробок із даного питання для систематизації наукових досліджень.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Звертаючись до історії, зауважимо, що необхідність кредиту викликана існуванням товарно-грошових відносин. Його передумовою є наявність поточних або майбутніх доходів у позичальника, а конкретною причиною, що зумовлює необхідність кредиту, є коливання потреби в коштах та джерелах їх формування як у юридичних, так і у фізичних осіб за умов, що, як правило, у одних із них є вільні кошти, а іншим їх не вистачає. Тому кредит є однією з найскладніших економічних категорій як за своєю суттю, так і за механізмом впливу на процес суспільного відтворення. У світовій економічній науці чітко виділяються два напрями визначення сутності кредиту: натуралістична концепція та капіталотворча теорія. Перша трактує кредит як спосіб перерозподілу фінансових ресурсів, підкреслюючи необхідність стадії акумуляції тимчасово вільних коштів і відводячи кредитним відносинам пасивну роль. Основоположниками натуралістичної концепції кредиту були класики політичної економії А. Сміт, Д. Рікардо, А. Тюрго, Дж. Міль, проте вони розглядали нагромадження позикового капіталу лише як відображення нагромадження реального капіталу. Друга теорія, навпаки, абсолютизує кредит, стверджуючи, що він і є безпосередньо капіталом, багатством, а тому розширення кредиту означає нагромадження капіталу. Основоположником капіталотворчої теорії кредиту був англійський економіст Дж. Ло, який стверджував, що кредит не залежить від процесу відтворення і відіграє важливу самостійну роль у розвитку економіки [1, с. 31–32; 2, с. 371–372].

Зазначені теорії здебільшого модельні і не враховують конкретні макроекономічні та мікроекономічні відносини. Так, у першій теорії практично не досліджується питання регулювання недостачі кредитних вкладень в економіку, а трактування об'єкта кредитних відносин обмежується характеристикою тимчасово вільних коштів. Друга концепція у своєму класичному вигляді суперечить загальноприйня-

тим поглядам на циклічний розвиток ринкової економіки. Істина, як правило, знаходиться посередині, тому сучасна наукова думка з теорії кредиту розвивається теж шляхом синтезу окремих ідей натуралістичної та капіталотворчої теорій.

Слід також зауважити, що кредитні відносини мають низку характерних ознак:

- учасники кредитних відносин мають бути самостійними як з юридичного, так і з економічного погляду, а також повинні функціонувати на основі самоокупності та нести відповідальність за своїми зобов'язаннями;
- кредитні відносини виникають на засадах добровільності та рівноправності;
- кредитні відносини не змінюють власника фінансових ресурсів;
- кредитні відносини є вартісними, оскільки виникають у зв'язку з рухом грошей чи інших матеріальних цінностей;
- нееквівалентність кредитних відносин, оскільки позичальник повертає власникові фінансових ресурсів більшу суму, ніж одержує від нього [2, с. 364–365; 3].

У зв'язку із цим у сучасній фаховій науковій літературі існують різні спроби визначення такої економічної категорії як кредит. Зокрема, у посібнику «Банківське право» кредит характеризується як «економічні відносини між кредитором і позичальником» [4, с. 44]. У курсі економічної теорії С.В. Мочерного кредит визначено як «економічні відносини між різними партнерами, що виникають під час передачі майна або грошей іншій особі у тимчасове користування...» [5, с. 158]. Російський учений К.К. Садвакасов зазначає, що кредит – це «...відносини, які складаються між кредитором і боржником щодо руху позичкового фонду; угода, що передбачає оборот капіталу на чужому підприємстві» [6, с. 21]. Крім того, трапляються визначення кредиту як форми руху позичкового капіталу, як зворотної платної форми позик [7, с. 133].

Майже однакові трактування сутності кредиту простежуються у роботах Д.М. Гриджука та М.І. Савлука. Так, Д.М. Гриджук розглядає кредит «...як різновид економічної угоди, коли один партнер надає іншому гроші або майно на умовах терміновості, зворотності...» [8, с. 33], а М.І. Савлук зазначає, що «кредит – це суспільні відносини, що виникають між економічними суб'єктами у зв'язку з переданням один одному в тимчасове користування вільних коштів (вартості) на засадах зворотності, платності та добровільності» [2, с. 363–364].

Інші спроби визначення категорії кредиту наводяться у вітчизняних та зарубіжних наукових працях. Зокрема, І.С. Гуцал надає таке визначення кредиту: «...термін, що широко вживається щодо операцій або станів, пов'язаних із позичанням грошей, як правило, на короткий термін» [9, с. 25]. Зарубіжні економісти із цього приводу зазначають, що кредит – це:

– «...надання товарів, послуг або коштів в обмін на обіцянку сплати в майбутньому» [11, с. 43];

– «...позиція в грошовій або товарній формі, що надається кредитором позичальнику на умовах поверненості, частіше за все з виплатою позичальником процента за користування позицією» [12, с. 37].

Слід також зауважити, що, згідно із законодавством України, кредит – це «будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми» [13].

Отже, враховуючи викладене, доходимо певного висновку, що кредит – це економічні відносини, які виникають між суб'єктами ринку у зв'язку з передачею один одному в тимчасове користування вільних коштів на засадах зворотності, строковості та платності.

Таким чином, кредит, який, передусім, є фінансовим інструментом, що полегшує обмін, тісно пов'язує між собою реальний і фінансовий сектори економіки та формує кредитні взаємозв'язки між ними, які суттєво відрізняються від традиційних ринкових взаємозв'язків, що діють у ціновій системі. І причиною цього, насамперед, є те, що кредит базується на оцінці інформації про доцільність та фінансово-економічну ефективність від укладання кредитної угоди: вірогідність виконання контракту, економічний потенціал позичальника, його ділова репутація тощо [14, с. 26]. Коли кредитор і позичальник володіють такою інформацією, тобто «добре знають один одного і з боку економічного, і з боку морального; якщо вони мають уяву про ризики, пов'язані з підприємством кожного; якщо кредитні обороти їх обмежені...» [15, с. 320], то кредитні операції можуть здійснюватися без посередників і безоплатно, і в такому разі йдеться про комерційний кредит. Однак якщо виникають складнощі з отриманням інформації, коли «кредитні обороти збільшуються, а в них бере участь усе більша кількість учасників, коли виникає бажання зменшити ризики, поєднані з обміном на основі довіри до майбутньої винагороди, тоді виникає необхідність у кредитних знаках і, зрештою, у посередниках між кредиторами і позичальниками» [16, с. 320].

Саме із цих міркувань центральну позицію займає банк як головна кредитна інституція, яка має суттєві переваги порівняно із суб'єктами господарювання та домашніми господарствами щодо отримання й обробки інформації, а також переваги у протидії ризикам, що супроводжують кредитні операції. Тому саме банки відіграють ключову роль у стимулюванні фінансово-економічної активності, адже вони акумулюють і концентрують вільні капітали та спрямовують

їх завдяки кредиту й ринковим механізмам на підприємницькі цілі та створення додаткової вартості, яка і є джерелом повернення кредиту.

У зв'язку із цим зауважимо, що, на думку Й. Шумпетера, «кредит – це переважно створення купівельної здатності для передачі її підприємцеві, що відкриває йому доступ до народногосподарського потоку благ ще до того, як він отримає на це обґрунтоване право. Надання кредиту в цьому розумінні діє як свого роду наказ народному господарству пристосуватися до мети підприємця, доручення на отримання потрібних йому благ, як довіра йому продуктивних сил. Лише так може протікати процес економічного розвитку, якщо він виходить за межі простого кругообігу. Саме ця функція кредиту є наріжним каменем сучасної кредитної системи» [16, с. 217].

Отже, розвиток кредиту, створення банків і банківської системи сприяють раціональному й ефективному використанню фінансових ресурсів та стимулюють економічне зростання. Кредит об'єктивно має велике соціально-економічне значення, а банківські установи забезпечують пропозицію кредиту й виконують, таким чином, важливу функцію в економіці та суспільстві у цілому.

Із приводу цього відзначимо, що рівень розвитку кредитних відносин у тій чи іншій країні визначається не лише багатоаспектністю функціонального застосування кредиту, а й різноманітністю його форм: товарної, грошової та змішаної [1; 2]. Проте на сучасному етапі досліджень в економічній літературі відсутній єдиний підхід до класифікації форм та видів кредиту, оскільки кредит має значну кількість структурних проявів, а тому і застосовується багато критеріїв його класифікації та виділяють чимало видів кредиту (рис. 1). Але, оскільки предметом нашого дослідження є банківський кредит, підкреслимо, що більш детально його поділяють за: строками використання, ступенем ліквідності, забезпеченням, ступенем ризику, методами надання та погашення, характером сплати відсотків, кількістю кредиторів, основними категоріями позичальників, цільовим спрямуванням, станом кредитної дисципліни, призначенням і характером використання (рис. 2).

У табл. 1 наведено динаміку наданих кредитів відповідно до статистики НБУ. Як видно з табл. 1, загальна сума наданих кредитів клієнтам зростає, що є позитивним аспектом і говорить про поживлення діяльності банків. Так, станом на 01.11.2018 порівнянні з 2016 р. кількість наданих кредитів зросла на 16,46 в. п.

Щодо динаміки кредитів у національній та іноземній валютах, то варто відзначити, що спостерігається позитивна динаміка щодо кредитів в національній валюті і негативна щодо кредитів, наданих в іноземній валюті, що пояснюється девальвацією гривні.

Кредити, надані небанківськими фінансовими установами, демонструють негативну динаміку протягом періоду, що аналізується.

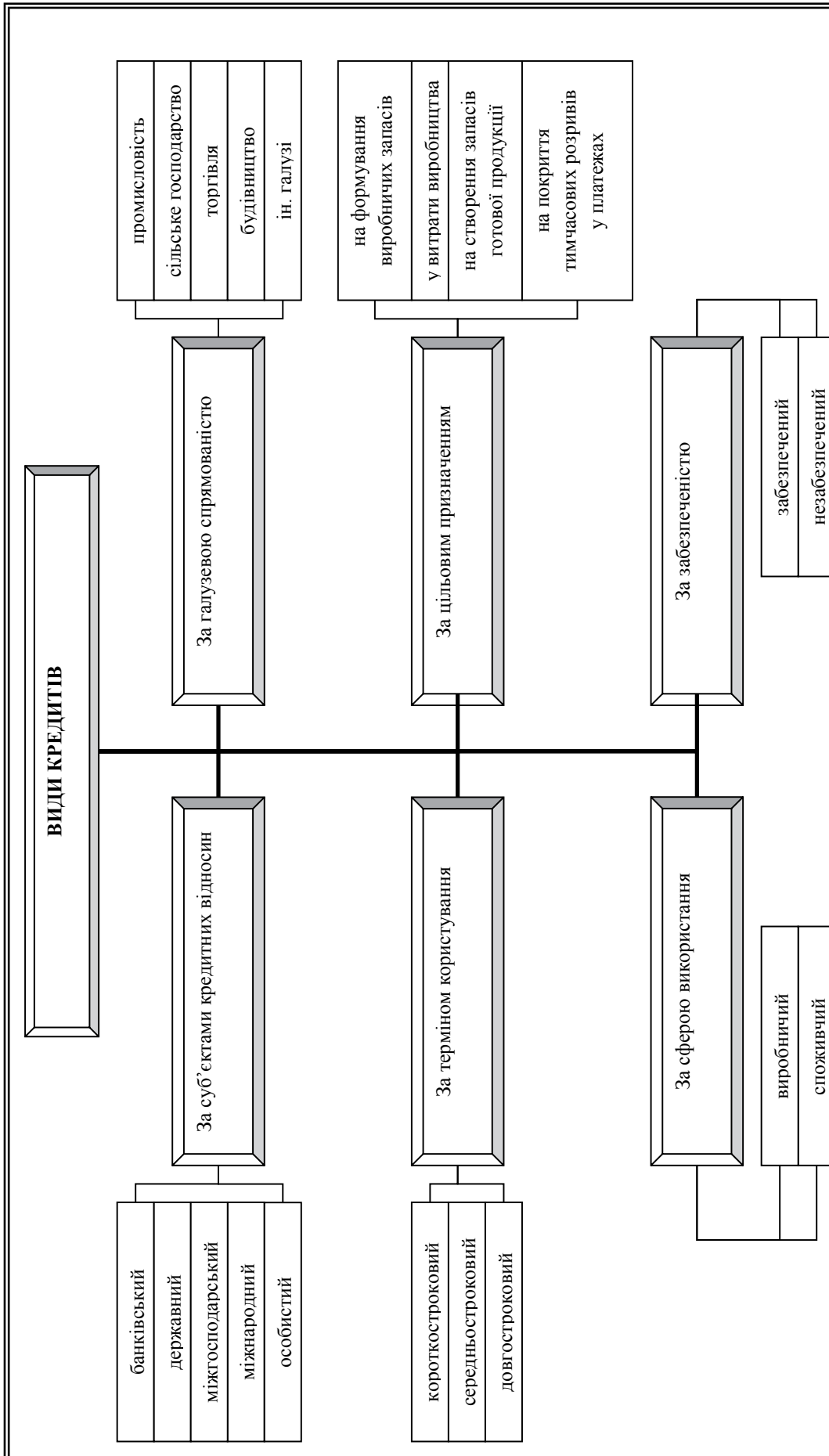

Рис. 1. Загальна класифікація кредитів

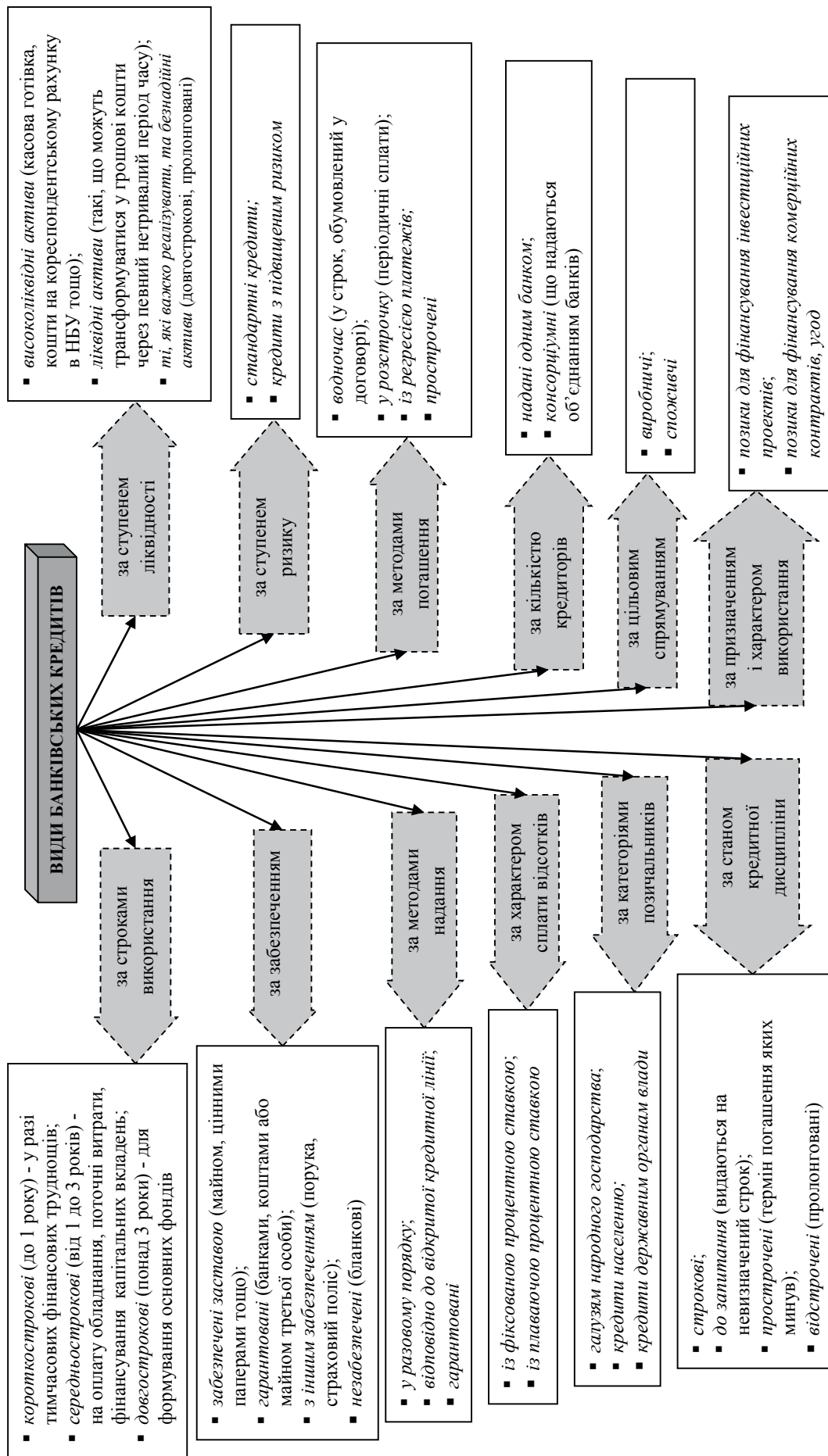

Рис. 2. Класифікація банківських кредитів

Таблиця 1

Динаміка наданих кредитів, тис. грн. [З]

Показник	01.11.2016	01.11.2017	01.01.2018	Абсолютне відхилення (+/-)			Відносне відхилення, %		
				2017/2016	2018/2017	2018/2016	2017/2016	2018/2017	2018/2016
Кредити надані клієнтам	989 268	1 007 116	1 152 073	17 848	144 957	162 805	1,80	14,39	16,46
з них: нерезиденти	32 076	48 537	66 164	16 461	17 627	34 088	51,32	36,32	106,27
з них: нараховані доходи до отримання	70 480	63 300	160 544	-7 180	97 244	90 064	-10,19	153,62	127,79
з них: дисконт/премія	-1 112	-1 461	-17 122	-349	-15 661	-16 010	31,37	1071,94	1439,63
кредити, що надані органам державної влади	1 581	1 011	2 390	-570	1 379	809	-36,06	136,40	51,16
кредити, що надані органам державної влади в іноземній валюті	0	0	0	0	0	0	-	-	-
кредити, що надані органам державної влади в національній валюті	1 581	1 011	2 390	-570	1 379	809	-36,06	136,40	51,16
кредити, що надані суб'єктам господарювання	829 789	845 250	948 652	15 461	103 402	118 863	1,86	12,23	14,32
кредити, що надані суб'єктам господарювання в іноземній валюті	443 732	409 520	479 425	-34 212	69 905	35 693	-7,71	17,07	8,04
кредити, що надані суб'єктам господарювання в національній валюті	386 057	435 729	469 227	49 672	33 498	83 170	12,87	7,69	21,54
кредити, що надані фізичним особам	157 862	160 841	201 017	2 979	40 176	43 155	1,89	24,98	27,34
кредити, що надані фізичним особам в іноземній валюті	82 831	68 887	69 336	-13 944	449	-13 495	-16,83	0,65	-16,29
кредити, що надані фізичним особам в національній валюті	75 031	91 954	131 681	16 923	39 727	56 650	22,55	43,20	75,50
кредити, надані небанківським фінансовим установам	36	15	13	-21	-2	-23	-57,79	-13,33	-63,42

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, кредит – це економічні відносини, які виникають між суб'єктами ринку у зв'язку з передачею один одному в тимчасове користування вільних коштів на засадах зворотності, строковості та платності. А чисельність і різноманітність класифікацій кредитів визначається тим, що в їх основі лежать формальні ознаки. Крім того, будь-яку класифікацію не можна вважати вичерпною, оскільки зростаючий динамізм ринкової економіки зумовлює нові форми кредитних взаємовідносин, а вдосконалення фінансово-економічної діяльності банків дає змогу застосовувати широкий спектр форм кредиту та кредитних послуг.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вовчак О.Д., Руцишин Н.М. Кредит і банківська справа : навчально-методичний посібник. Львів : Львів. комерц. акад., 2018. 323 с.
2. Гроші та кредит : підручник / М.І. Савлук та ін. ; за заг. ред. д-ра економ. наук, проф. М.І. Савлука ; 3-є вид., перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2002. 598 с.
3. Пшик Б.І. Теоретико-методологічний інструментарій дослідження фінансово-кредитних відносин на фінансовому ринку. *Економіка ринкових відносин*. 2013. № 12. С. 109–117.
4. Банківське право України : навчальний посібник / за ред. А.О. Селіванова. Київ : Ін Юре, 2000. 384 с.
5. Мочерний С.В., Довженко М.В. Економічна теорія. Київ : Академія, 2004. 856 с.
6. Садвакасов К.К. Коммерческие банки. Управленческий анализ деятельности. Планирование и контроль. Москва : Ось-89, 2002. 160 с.
7. Енциклопедія банківської справи України / редкол.: В.С. Стельмах та ін. Київ : Молодь ; Ін Юре, 2001. 680 с.
8. Гриджук Д.М., Олійник В.О. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язань. Київ : Оріяни, 2012. 324 с.
9. Гуцал І.С. Банківське кредитування суб'єктів ринку в трансформаційній економіці України (питання теорії, методики, практики). Львів : БІБЛЬОС, 2011. 244 с.
10. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>
11. Миллер Р.Л., Ван-Хуз Д.Д. Современные деньги и банковское дело ; пер. с англ. Москва : ИНФРА-М, 2000. 856 с.
12. Райзберг Б., Лозовский Л., Стародубцев Е. Современный экономический словарь. Москва : Инфра-М, 1997. 496 с.
13. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
14. Stieglitz J., Greenwald B. Towards a new paradigm in monetary economics. Cambridge : Cambridge University Press, 2009. 327 p.
15. Бунге М.Х. Сучасний дискурс : монографія ; за ред. В.Д. Базилевича. Київ : Знання, 2015. 697 с.
16. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития: исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры ; пер. с нем. В.С. Автономова и др. ; общ. ред. А.Г. Милейского. Москва : Прогресс, 1982. 456 с.

REFERENCES:

1. Vovchak O.D. Credit and banking : teaching method. manual / O.D. Vovchak, N.M. Ruschysyn. – Lviv : View of Lviv. commercials acad., 2018. – 323 p.
2. Money and credit: textbook – 3rd type. Processing. and add / [M.I. Savluk, A.M. Moroz, M.F. Pukhovkina and others.]; per community Ed. Dr. Econom. Sciences, prof. M.I. Savluk. – K. : KNEU, 2002. – 598 p.
3. Pshik B.I. Theoretical and methodological tools for studying financial and credit relations in the financial market / B.I. Pshik // Economy of market relations. – 2013. – No. 12. – P. 109–117.
4. Banking Law of Ukraine : Teach. picker / [ed. A.O. Selivanov]. – K. : In Yure, 2000. – 384 pp.
5. Mocherny S.V. Economic Theory / S.V. Mocherny, M.V. Dovzhenko. – K. : VTS Academy, 2004. – 856 p.
6. Sadvakasov K.K. Commercial banks. Management analysis of activity. Planning and Control / K.K. Sadvakasov. – Moscow : Publishing house "Os-89", 2002. – 160 p.
7. Encyclopedia of banking in Ukraine / [ed. V.S. Stelmakh et al.] – K. : Youth, Yu. Yure, 2001. – 680 pp.
8. Gridzuk D.M. Zastava as a way of ensuring fulfillment of obligations / D.M. Gridzhuk, V.O. Oliynyk. – K. : Oriani, 2012. – 324 pp.
9. Gutsal I.S. Bank Lending to Market Subjects in the Transformation Economy of Ukraine (Issues of Theory, Techniques, Practices) / I.S. Gutsal. – Lviv : OJSC "BIBLOS", 2011. – 244 p.
10. Official site of the National Bank of Ukraine [Electronic resource]. – Access mode: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>
11. Roger Leroy Miller, David D. Van-Huz. Modern Money and Banking: Per. from english / R.L. Miller, D.D. Van-Huz. – M. : INFRA-M, 2000. – 856 c.
12. Reisberg B. Modern Economics Dictionary / B. Rayzberg, L. Lozovsky, E. Starodubtsev. – Moscow : Infra-M, 1997. – 496 p.
13. About banks and banking activity: Law of Ukraine dated December 12, 2000 # 2121-III [Electronic resource]. – Access mode: <http://zakon.rada.gov.ua>
14. Stieglitz Josef. Towards a new paradigm in monetary economics / J. Stieglitz, B. Greenwald. – Cambridge : Cambridge University Press, 2009 – 327
15. Nikolai Christian Bunch: Modern Discourse : Monograph / [Ed. V.D. Bazilevich]. – K. : Knowledge, 2015. – 697 pp.
16. Shumpeter Y.A. Theory of Economic Development: Study of Enterprise Profit, Capital, Credit, Percent, and Circulation of Conjunctures / [Per. with him V.S. Autonoma and others]; Commonly Ed. A.G. Mileisky. – M. : Progress, 1982. – 456 pp.